

УДК 330.341

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-06)

Довгань Ю. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-0689-7758

e-mail: y.dovhan@vtei.edu.ua

Теоретичні аспекти управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств

Анотація. У статті досліджено теоретичні аспекти управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. Відзначено відсутність єдиних підходів науковців до розуміння сутності та змісту управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. Зазначено, що сучасні теорії та практика управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств сформувались як результат історичного розвитку управлінської науки, теорій інвестицій та інновацій. Наведено історичні етапізації еволюційного розвитку теорії інвестицій та надано коротку характеристику етапам розвитку зазначених теорій.

Проаналізовано підходи науковців щодо тлумачення терміну «інноваційно-інвестиційна діяльність». Виявлено, що під інноваційно-інвестиційною діяльністю науковцями зазвичай розуміється комплекс двох взаємопов'язаних видів діяльності підприємств – інноваційної та інвестиційної. Констатовано стійку зацікавленість науковців у вивченні проблематики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та наявність різноманітних підходів до розуміння її як об'єкту управління, а також, що переважна більшість дослідників розглядає управління інноваційно-інвестиційною діяльністю без чіткого визначення його сутності, об'єктів, суб'єктів та функцій. Запропоновано авторський підхід до визначення терміну «управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств». Зроблено висновок про те, що еволюція наукових підходів до розуміння сутності та змісту управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств відбувається співвідносно з розвитком управлінської науки, інвестиційної та інноваційної теорій. Наголошено, що в сучасних умовах забезпечення ефективної діяльності підприємств передбачає маркетингову орієнтацію управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств, активне використання маркетингових ресурсів, технологій та інструментів для досягнення соціальних і економічних цілей їхньої діяльності.

Ключові слова: управління; теорія інвестицій; теорія інновацій; історичний розвиток; інноваційно-інвестиційна діяльність; підприємство.

Dovhan Yuriy, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Marketing and Advertising, Vinnytsia Institute of Trade and Economics of the State University of Trade and Economics, Vinnytsia, Ukraine

Theoretical Aspects of Managing Innovation and Investment Activities of Enterprises

Abstract. Introduction. The article examines theoretical aspects of management of innovation and investment activities of enterprises.

Purpose. The purpose of the article is to highlight the evolution of the development of theoretical foundations of the innovation and investment activity management at the enterprises, to generalize scientific approaches to the interpretation of the essence of the term "innovation and investment activity" and to clarify the content of its management.

Results. The lack of unified scientific approaches to understanding the essence and content of management of innovation and investment activities of enterprises is revealed. It is noted that modern theories and practice of management of innovation and investment activities of enterprises were formed as a result of the historical development of management science, theories of investments and innovations. The historical phasing of the evolutionary development of investment theory is presented and a brief description of the stages of development of these theories is provided. Scientific approaches regarding interpretation of the term "innovative investment activity" have been analyzed. It has been revealed that scientists usually define innovation and investment activity as a complex of two interrelated types of enterprise activity – innovation and investment. It has been established that scientists are persistently interested in studying the problems of innovation and investment activity of enterprises and the presence of various approaches to understanding it as an object of management. The author's approach to defining the term "management of innovation and investment activities of enterprises" is proposed. It is concluded that the evolution of scientific approaches to understanding the essence and content of management of innovation and investment activities of enterprises occurs in relation to the development of management science, investment and innovation theories.

Conclusions. In addition, the vast majority of researchers consider management of innovation and investment activity without a clear definition of its essence, objects, subjects objects and functions. It is emphasized that in modern conditions, ensuring the effective operation of enterprises involves marketing orientation of the management of innovative and investment activities of enterprises, active use of marketing resources, technologies and tools to achieve social and economic goals of their activities.

Keywords: management; investment theory; innovation theory; historical development; innovation and investment activity; enterprise.

¹Стаття надійшла до редакції: 22.12.2022

Received: 22 December 2022

JEL Classification: M11; M20.

Постановка проблеми. Результативність інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств залежить від ефективності функціонування системи управління інноваційно-інвестиційними процесами, здатності менеджменту швидко реагувати на зміни в економічному середовищі та приймати оптимальні інноваційно-інвестиційні управлінські рішення із врахуванням факторів ризику та невизначеності.

Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств має полягати в їх орієнтації на ринок та засновуватись на сучасній управлінській та маркетинговій концепціях, формуванні нового образу мислення і нового способу дій, розвитку комунікаційних зв'язків підприємств з ринком та застосуванням інструментарію управління [1]. Цілісна система управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств має формуватися відповідно до теоретико-методологічних засад інноваційно-інвестиційного менеджменту, використання на практиці його традиційних і новітніх технологій та інструментів. Щодо розуміння сутності та змісту управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств у науковій літературі не сформовано єдиного бачення, що обумовлює необхідність проведення подальших теоретико-методологічних досліджень в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення літературних джерел свідчить про наявність широкого кола наукових публікацій присвячених питанням розвитку теорії інновацій та інвестицій. Теоретичні засади управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства висвітлювали у своїх працях закордонні вчені, зокрема Х. Барнет, Л. Дж. Гітман, В. Мічерліх, Г. Менш, Р. Солоу, Б. Твісс, Е. Хансен, В. Хартман. Вагомий науковий та практичний внесок в дослідження даної проблематики зробили такі вітчизняні науковці, як А. Ф. Гойко, С. О. Гуткевич, С. М. Ілляшенко, А. А. Пересада, Т. В. Полозова, А. В. Череп, В. Г. Федоренко та багато інших.

Попри вагомість наявного наукового доробку та наявність значної кількості праць вчених-економістів, які вивчають дану проблематику, можна констатувати відсутність єдиних підходів до розуміння сутності та змісту управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств, що спонукає до подальшого дослідження теоретико-методологічних аспектів управління інноваційно-інвестиційною діяльністю.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є висвітлення еволюції розвитку теоретичних засад управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств, узагальнення наукових підходів щодо тлумачення сутності терміну «інноваційно-

інвестиційна діяльність» та розуміння змісту її управління.

Основні результати дослідження. В економіці будь-якої країни, регіону, галузі та окремого підприємства надзвичайно важливе значення мають інновації та інвестиції. Згідно з теорією конкурентних переваг М. Портера інновації та інвестиції виступають основними структурними джерелами економічного розвитку [2]. Однією з обов'язкових умов підтримання та посилення конкурентних позицій підприємств є активне впровадження інновацій в процеси виробничого, економічного, управлінського, соціального характеру та інвестиційного їх забезпечення, тобто здійснення ефективних інноваційної та інвестиційної діяльності.

Сучасні теорії та практика управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств сформувались як результат розвитку управлінської науки, яка тісно переплітається з історичним процесом і перебуває в взаємозв'язку з розвитком інших економічних наук та науки загалом. Еволюція наукових поглядів щодо управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства відбувалась співвідносно з розвитком наукових поглядів та підходів щодо розуміння сутності та трактування змісту таких ключових категорій і понять, як «інвестиції» та «інновації».

Інвестиції є одним з головних факторів економічного зростання. Потік інвестиційних ресурсів забезпечує просте або розширене відтворення, в той час як інновації є якісною складовою інвестицій, яка визначає напрями інвестування. Інвестиції в інновації, відповідно до теорій економічного зростання (класичної, неокласичної, кейнсіанської, неокейнсіанської), є однією з головних складових економічного зростання.

Інвестиційна теорія належить до новітніх наук нашого часу, однак вона має великий історичний фундамент її формування. За результатами проведеного дослідження літературних джерел [3-6] можна відзначити, що від зародження торговельних відносин до формулювання перших теорій епохи меркантилізму в науковій думці були присутні описи окремих ознак та чинників формування інвестицій без використання поняття «інвестиції». Введення в науковий обіг поняття «інвестиції», поява та розвиток перших теорій та концепцій в яких вони досліджуються припадають на XVIII-XIX ст. У цей період відбувається розширення змістового наповнення поняття «інвестиції». Бурхливий розвиток інвестиційних теорій внаслідок зростання ролі інвестиційних процесів у розвитку економіки припадає на XIX-XX ст.

Розвиток теорії інвестицій, починаючи від появи вчень меркантилістів до сучасності, можна представити у вигляді чотирьох історичних етапів (рис. 1).

Історичні етапи	XVI ст.	XVII ст.	XVIII ст.	XIX ст.	XX ст.	Наш час
I етап Меркантилізм Школа фізіократів	←————→					
II етап Класична школа			←————→			
III етап Марксизм Маржиналізм Неокласична школа Кейнсіанство Неокейнсіанство				←————→		
IV етап Монетаризм Інституціоналізм та новий інституціоналізм					←————→	

Рисунок 1 – Етапізація еволюційного розвитку теорії інвестицій

Джерело: сформовано автором за даними [3-6].

Становлення та історичний розвиток інвестиційної теорії відбувались переважно внаслідок обґрунтування непридатності та заперечення наявних теорій і заміною їх на більш нові та ефективні. Інвестиційна теорія продовжує розвиватись та вдосконалюватись і в наш час. У сучасній теорії інвестицій увага приділяється таким напрямам, як: міждисциплінарний підхід, наявність ймовірнісної складової, врахування людського фактора, саморозвиток тощо.

Іншою складовою управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств виступають інновації та інноваційна діяльність. У результаті вивчення та систематизації досліджень в роботах [7-10] з'ясовано, що в еволюції економічної теорії інновацій виділяють три наступних історичних етапи:

– I етап (до XVII-XVIII ст.) – економічні вчення про інновації в доринковій економіці;

– II етап (XVIII-середина XX ст.) – економічні вчення та економічна теорія інновацій в умовах нерегульованих ринкових відносин;

– III етап (середина XX-XXI ст.) – економічні вчення та економічна теорія інновацій періоду комунікативної, соціально орієнтованої економіки.

Протягом всієї історії людства науково-технічний прогрес відігравав ключову роль в розвитку цивілізацій. У донауковий період згадування про інновації зустрічаються у філософських трактатах і збірках правил про господарювання та розглядаються, в основному, як організаційні новації, тобто як впровадження нових підходів до організації та управління працею.

Сучасні вчення та економічна теорія інновацій зароджувались в умовах нерегульованих ринкових відносин, а в умовах формування та розвитку ринкової економіки отримали свій подальший історичний розвиток (рис. 2).

Історичні етапи / Роки	1895	1910	1940	1970	Наш час
I етап Теорія циклів («довгих хвиль») Класична теорія інновацій	←————→				
II етап Неокейнсіанська теорія інновацій Неокласична теорія інновацій			←————→		
III етап Соціально-психологічна теорія інновацій Теорія конкурентних переваг Альтернативні теорії інновацій				←————→	

Рисунок 2 – Етапи еволюційного розвитку теорії інновацій в період формування та розвитку ринкової економіки

Джерело: сформовано автором за даними [7-10].

Практичного змісту теоретичній сутності економічних категорій «інновації» та «інвестиції» надають певні дії та заходи які здійснюються людиною (або пов'язаними з нею соціально-економічними системами), які в сучасній науковій економічній думці заведено називати термінами «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність».

Діяльність підприємства, як соціально-економічної системи, в інноваційній та інвестиційних сферах пов'язана із перетворенням вхідних економічних ресурсів у вихідні результати шляхом розробки та впровадження інновацій. Це потребує значного ресурсного забезпечення, а тому є підстави вважати, що діяльність з реалізації інновацій (інноваційна діяльність) завжди здійснюється за допомогою інвестицій і супроводжується інвестиційною діяльністю.

В економічній літературі, поряд з усталеними поняттями «інноваційна діяльність» та «інвестиційна діяльність», науковці та практики почали широко використовувати термін «інноваційно-інвестиційна діяльність». Таке поширення об'єктивно викликано наявністю тісного взаємозв'язку інноваційної та інвестиційної діяльності та доцільністю їх розгляду як єдиної самостійної сфери економічної діяльності підприємств – «інноваційно-інвестиційної діяльності».

У проаналізованих літературних джерелах майже з однаковою частотою можна зустріти два варіанти вживання термінів «інноваційно-інвестиційна діяльність» та «інвестиційно-інноваційна діяльність».

Проте, на відміну від широти наявних тлумачень категорій «інновації» та «інвестиції», серед вчених-економістів існує майже узгоджений підхід щодо розуміння сутності та змісту даного поняття. У межах даного підходу термін «інноваційно-інвестиційна діяльність» розуміється як комплекс двох взаємопов'язаних видів діяльності підприємств – інноваційної та інвестиційної, з певними авторськими варіаціями щодо його вживання. Розглянемо деякі з них.

Тісна взаємодія інновацій та інвестицій, згідно з точкою зору авторів Н. М. Столбуненко та В. А. Прибок, може утворювати інноваційно-інвестиційну та інвестиційно-інноваційну економічні моделі діяльності. За умов першої моделі інвестиції здійснюються в інновації, друга передбачає пошук та використання інноваційних засобів ведення інвестиційної діяльності. Поєднання даних моделей активізує інвестиційно-інноваційний процес, «... що є однією з форм реальних інвестицій, яка займає проміжний стан між інноваційною діяльністю та інвестиціями екстенсивного розвитку...» На думку авторів, під інноваційно-інвестиційною діяльністю слід розуміти діяльність підприємства по просуванню інновацій при безперебійному інвестуванні з метою отримання комерційного ефекту (економічної вигоди) [11, с. 151]. З нашої точки зору, взаємодія інновацій та інвестицій утворює інноваційно-інвестиційну модель

діяльності підприємства, що має не ймовірнісний, а обов'язковий характер.

Автори В. Г. Семенова і М. В. Обертайло зазначають що об'єднана категорія «інноваційно-інвестиційна діяльність», дозволяє розглянути поняття «інновація» та «інвестиція» більш системно та різнобічно. На першому місці автори слушно, на нашу думку, вважають за необхідне вживати слово «інновація», оскільки «... спочатку виникає нова ідея, що поступово трансформується у інновацію...». На наступному етапі здійснюється пошук фінансових ресурсів для перетворення ідеї у новий продукт чи послугу [12]. Також інноваційно-інвестиційну діяльність можна тлумачити як довгострокове використання інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності з метою приросту економічного капіталу.

Вчений Н. П. Новак зазначає, що інноваційно-інвестиційна діяльність має комплексний характер за рахунок формування інвестиційних ресурсів, які дають можливість реалізації інноваційних програм і виконують роль інструменту простого і розширеного відтворення господарської діяльності підприємства. Автор вважає інвестиційну діяльність основою інноваційної діяльності, яка забезпечує її фінансові потреби та наголошує на ролі формування інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку виробництва [13]. Однак роль формування інвестиційних ресурсів в інноваційно-інвестиційній діяльності хоча й дійсно є важливою, але не визначальною в порівнянні з іншими її складовими.

Науковець З. Б. Литвин натомість розглядає термін «інвестиційно-інноваційна діяльність», однак погоджується з попередніми авторами, та тлумачить його як комплекс заходів, які пов'язані з обґрунтуванням необхідності, пошуком та вибором інвестиційних ресурсів, спрямованих на реалізацію інновацій з метою одержання прибутку або соціального ефекту [14]. Таким чином термін «інвестиційно-інноваційна діяльність», використаний автором в дослідженні, виступає синонімом терміну «інноваційно-інвестиційна діяльність», що не зовсім коректно.

Авторка Т. О. Загорна визначає категорію інноваційно-інвестиційна діяльність як процес реалізації результатів інтелектуальної праці (в різних видах цінностей, які мають грошову оцінку), які вкладені в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, в результаті якої формується прибуток або інший соціально-економічний ефект [15]. Таке тлумачення не повною мірою враховує складову інноваційно-інвестиційної діяльності, пов'язану зі створенням інновацій.

Як складну динамічну стохастичну систему пропонує розглядати інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства у своєму дослідженні А. А. Голубенко. Ця система у загальному випадку включає інноваційний процес (НДДКР або пошук відповідних нововведень; кількісні, якісні та структурні

перетворення); процеси організаційно-економічного, інвестиційного та соціокультурного забезпечення нововведень [16]. Позитивним моментом є розгляд автором інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства як системи інноваційного та інвестиційного процесів, однак поза його увагою залишається взаємодія цих процесів.

На погляд А. В. Череп та С. В. Маркова, інноваційно-інвестиційна діяльність – «... це економіко-соціально-правова категорія, що відображає комплекс практичних заходів щодо використання інтелектуальної праці, результати якої виражені в новому (раніше не відомому) або вдосконаленні наявних властивостей об'єкта при залученні інвестиційних ресурсів з метою отримання прибутку та іншого позитивного ефекту (соціального, екологічного та інше) ...» [17]. Ми погоджуємося із даною науковою позицією.

Певні застереження щодо використання терміну «інноваційно-інвестиційну діяльність» висловлює в своїх працях С. В. Захарін, який вважає, що цей термін допускає «суміш» різних понять, які є принципово різними, адже і інвестиції, і інновації є самостійними та самодостатніми чинниками виробництва. Тому у випадку, коли йдеться про інвестування інновацій необхідно, на думку автора, вести мову не про «інноваційно-інвестиційну діяльність», а про інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності або про залучення інвестиційних джерел реалізації інноваційного процесу [5]. Однак, наведені вченим аргументи, з нашої точки зору, спростовуються обґрунтованою наявністю тісного взаємозв'язку між інвестиціями та інноваціями, про що нами зазначено вище.

Підсумовуючи проведений огляд тлумачень поняття «інноваційно-інвестиційна діяльність» та аналіз випадків застосування в літературних джерелах даної економічної категорії потрібно зазначити, що більшість науковців є прихильниками інтеграційного підходу до розуміння поняття та застосування терміну «інноваційно-інвестиційна діяльність».

Зважаючи на вищенаведене, під поняттям «управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства» пропонуємо розуміти процеси спрямування та регулювання відносин щодо створення та реалізації інновацій та пов'язаних з ними інвестицій, які вкладаються об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою одержання прибутку або досягнення іншого ефекту.

За результатами проведеного огляду наукових літературних джерел з питань здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств можна констатувати стійку зацікавленість у вивченні даної проблематики та наявність різноманітних підходів до розуміння її як об'єкту управління на підприємствах. Переважна більшість дослідників розглядає управління інноваційно-інвестиційною діяльністю без

чіткого визначення його сутності, об'єктів, суб'єктів та функцій.

Разом з тим, будь-який управлінський процес полягає у здійсненні впливу певного суб'єкта управління на об'єкт або спрямування і регулювання його діяльності за допомогою застосування певних управлінських методів.

У даному контексті об'єктами управління інноваційно-інвестиційною діяльністю можна визначити відносини, які виникають в процесі інноваційно-інвестиційної діяльності, управлінські рішення, планування, прогнозування, стимулювання, основні фонди та поточні активи, результати інтелектуальної діяльності, проекти й програми тощо. Таким чином в управлінні інноваційно-інвестиційною діяльністю об'єктами виступають інновації та пов'язані з ними інвестиції, а також відносини, які виникають в процесі їх реалізації та взаємодії.

Суб'єктами управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, на нашу думку, доцільно визначити керівні органи відповідних інститутів і суб'єктів господарювання різних рівня системи управління, інноваторів, інвесторів та інших організацій, які залучені до інноваційно-інвестиційної діяльності (державні, банківські, науково-дослідні й проєктні організації, страхові, посередницькі тощо). Суб'єктом управління інноваційно-інвестиційною діяльністю можуть виступати один або група фахівців, які за допомогою різноманітних прийомів і способів управлінського впливу організують цілеспрямоване функціонування об'єкта управління.

Зміст управлінського аспекту інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства вважаємо за можливе розглядати з позиції основних функцій управління, завдяки яким здійснюється взаємодія між суб'єктом і об'єктом управління, зокрема функцій: планування, організації, мотивації, координації, обліку, контролю, оцінки, аналізу, прогнозування, розробки стратегії, прийняття управлінських рішень у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Основні завдання і методи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств мають полягати в:

- формуванні процедури науково-обґрунтованого ухвалення інноваційно-інвестиційних управлінських рішень;
- дослідженні інноваційно-інвестиційних ризиків, їх оцінюванні, виборі шляхів запобігання або зниження;
- обранні найбільш вигідних і надійних інвестиційних джерел фінансування інновацій;
- формуванні оптимального портфеля інноваційних інвестицій;
- розробці та застосуванні методики економічного обґрунтування інноваційних інвестицій;
- плануванні інноваційних інвестицій тощо.

В умовах швидкої динаміки змін зовнішніх факторів ринкового середовища та економічної активності, що зростає, ринкових суб'єктів ключовими напрямками

формування стійких конкурентних переваг для вітчизняних підприємств можуть стати розробка та впровадження інноваційних продуктів і процесів, що потребує активізації пошуку нових інноваційно-інвестиційних управлінських рішень [18-20]. Трансформації ринку неминуче ведуть підприємства до усвідомлення необхідності широкомасштабного використання концепції маркетингу у своїй діяльності, до розуміння того, що маркетинговий підхід дозволить їм знайти свій цільовий ринок, свого споживача й домогтися успіху.

Висновки. Еволюція наукових підходів до розуміння сутності та змісту управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств відбувається співвідносно з розвитком управлінської науки, інвестиційної та інноваційної теорій. Тривалий період часу знадобився людству для виокремлення та визначення економічних категорій «інвестиції» та «інновації», розвитку у розумінні їх сутності та змісту.

Усвідомлення важливості управління як особливого виду діяльності призвело до виникнення управлінської науки в кінці XIX на початку XX ст. З цього часу інвестиції, інновації та відносини, які з ними пов'язані, є об'єктом управління та предметом вивчення представників всіх наукових управлінських шкіл.

Постійні й турбулентні зміни ринкової ситуації, високий рівень невизначеності та підприємницького ризику, посилення інтенсивності конкуренції спонукають вітчизняні підприємства до пошуку шляхів удосконалення наявних та розробки нових підходів, механізмів та інструментів управління інноваційно-інвестиційною діяльністю та налагодження ефективної взаємодії із зовнішнім ринковим середовищем. У таких умовах для забезпечення ефективності інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств необхідним є застосування маркетингового підходу до управління, тобто маркетингового управління.

Література:

1. Polishchuk I., Dovhan Yu., Hromova O., Dovhan L., Hnydiuk I. Tools for marketing management of the innovation and investment activity. *Financial and credit activity : problems of theory and practice*. 2022. Vol. 2 (43). P. 228-237. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcartrp.2.43.2022.3654> (дата звернення : 15.12.2022 р.).
2. Портер М. Е. Стратегія конкуренції: методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / пер. А. Олійник, Р. Скільський. Київ : Основи, 1997. 390 с.
3. Гобрей М. В. Теоретико-методична сутність інвестиційного процесу як економічної категорії. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 6 (128). С. 151-154.
4. Речка К. М. Концепції інвестицій в історії економічної думки. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 1 (25). С. 209-212.
5. Захарін С. В. Сучасні теорії і концепції інвестицій. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4. Т. 2. С. 74-77.
6. Татаренко Н. О., Поручник А. М. Теорії інвестицій. Київ: КНЕУ, 2000. 160 с.
7. Рилач Н. М. Формування інноваційної парадигми: ретроспектива і сучасність. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2016. Вип. 127. Ч. 1. С. 138-148.
8. Скворцов Д. І. Інновація, інноваційність та інноваційний розвиток з позицій економічної теорії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 776. С. 309-314.
9. Богашко О. Л. Еволюція теоретичних підходів до інноваційного розвитку в економічній науці. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 2. С. 23-29.
10. Бояринова К. О. Теоретичне підґрунтя функціональності підприємства за теорією інновацій. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 114-117.
11. Столбуненко Н. М., Прибок В. А. Інноваційно-інвестиційний розвиток України на сучасному етапі. *Інноваційна економіка : теоретичні та практичні аспекти* : монографія / за ред. Є. І. Масленнікова. Херсон: Гринь Д. С., 2016. 854 с.
12. Семенова В. Г., Обертайло М. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток як основа конкурентоспроможності промислових підприємств. *Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення* : монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. С. 211-235.
13. Новак Н. П. Організація та управління інноваційно-інвестиційною діяльністю виробників органічної продукції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 11. С. 24-27.
14. Литвин З. Б. Необхідність аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства в сучасних умовах. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 25. № 2. С. 99-107.
15. Загорна Т. О. Роль інноваційно-інвестиційної стратегії в системі формування конкурентних переваг підприємства. *Економічний простір*. 2009. № 23 (2). С. 220-227.
16. Голубенко А. А. Аналіз можливостей інноваційного розвитку в процесі формування стратегічних напрямів інноваційної діяльності підприємств. *Економіка промисловості*. 2002. № 2 (16). С. 80-84.
17. Череп А. В., Маркова С. В. Теоретичні аспекти формування інноваційно-інвестиційної діяльності. *Інноваційна економіка*. 2011. № 5. С. 154-58.
18. Dovhan Yu. Resources and technologies of marketing management of the enterprise. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. Т. 3. № 27. С. 96-102. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-03-96-102> (дата звернення : 15.12.2022 р.).
19. Головчук Ю.О., Довгань Ю.В. Маркетингові концепції організації бізнесу в управлінні інноваційно-інвестиційною діяльністю олійно-жирових підприємств харчової галузі. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50. Ч. 1. С. 132-136. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.50-23> (дата звернення : 14.12.2022 р.)
20. Поліщук І. І., Довгань Ю. В. Маркетингові аспекти управління олійно-жировими підприємствами. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2020. № 2 (73). С. 93-100. DOI : <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.2.12> (дата звернення : 15.12.2022 р.).

References:

1. Polishchuk, I., Dovhan, Yu., Hromova, O., Dovhan, L., & Hnydiuk, I. (2022). Tools for Marketing Management of the Innovation and Investment Activity. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2. 43. 228–237. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3654>.
2. Porter, M. Competition strategy : methods of analysis of industries and activities of competitors. (1997). Kyiv : Osnovy. 390 [in Ukrainian].
3. Hobrei, M. V. (2017). Theoretical and methodological essence of the investment process as an economic category. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. 6 (128). 151-154 [in Ukrainian].
4. Rechka, K. M. (2014) Concepts of investments in the history of economic thought.. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*. 1 (25). 209-212 [in Ukrainian].
5. Zakharin, S. V. (2009). Modern theories and concepts of investments. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 4. 2. 74-77 [in Ukrainian].
6. Tatarenko, N. O., & Poruchnyk, A. M. Investment theories. (2000). Kyiv : KNEU. 160 [in Ukrainian].
7. Rylach, N. M. (2016). Formation of the innovative paradigm: retrospective and modernity. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*. 127. 1. 138-148 [in Ukrainian].
8. Skvortsov, D. I. (2013). Innovation, innovativeness and innovative development from the standpoint of economic theory. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. 776. 309-314 [in Ukrainian].
9. Bohashko, O. L. (2013). The theoretical basis of the functionality of the enterprise according to the theory of innovations. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*. 2. 23-29 [in Ukrainian].
10. Boiarynova, K. O. (2016). The theoretical basis of the functionality of the enterprise according to the theory of innovations. *Prychornomorski ekonomichni studii*. 8. 114-117 [in Ukrainian].
11. Stolbunenko, N. M. & Prybok, V. A. Innovation and investment development of Ukraine at the current stage. *Innovative economy: theoretical and practical aspects* : monograph / edited by E.I. Maslennikova. (2016). Kherson : Grin D. S. 854 [in Ukrainian].
12. Semenova, V. G. & Obertailo, M. V. Innovative and investment development as the basis of competitiveness of industrial enterprises. *Competitiveness of the enterprise : assessment of the level and directions of improvement* : monograph / by general ed. O. G. Yankovo. (2013). Odesa : Atlant. 211–235 [in Ukrainian].
13. Novak, N. P. (2016). Organization and management of innovative and investment activities of producers of organic products. *Investytsii : praktyka ta dosvid*. 11. 24-27 [in Ukrainian].
14. Lytvyn, Z. B. (2016). The need to analyze the investment and innovation activity of the enterprise in modern conditions. *Ekonomichniy analiz*. 25. 2. 99-107 [in Ukrainian].
15. Zahorna, T. O. (2009). The role of the innovation-investment strategy in the system of formation of competitive advantages of the enterprise. *Ekonomichniy prostir*. 23 (2). 220-227 [in Ukrainian].
16. Holubenko, A. A. (2002). Analysis of the possibilities of innovative development in the process of forming strategic directions of innovative activity of enterprises. *Ekonomika promyslovosti*. 2 (16). 80-84 [in Ukrainian].
17. Cherep, A. V. & Markova S. V. (2011). Theoretical aspects of the formation of innovation and investment activity. *Innovatsiina ekonomika*. 5. 154-158 [in Ukrainian].
18. Dovhan, Yu. (2021). Resources and technologies of marketing management of the enterprise. *Ekonomichniy chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. 27. 96–102. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-03-96-102> [in Ukrainian].
19. Holovchuk, Yu. O. & Dovhan, Yu. V. (2020). Marketing concepts of business organization in the management of innovation and investment activities of oil and fat enterprises in the food industry. *Prychornomorski ekonomichni studii*. 50. 1. 132–136. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.50-23> [in Ukrainian].
20. Polishchuk, I. I. & Dovhan, Yu. V. (2020). Marketing aspects of management of oil and fat enterprises. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. 2 (73). 93–100. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.2.12> [in Ukrainian].

